

ความรับผิดของผู้ให้บริการสื่อสังคมออนไลน์ตามมาตรา 8/10 ของ พระราชกำหนดมาตรการ
ป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมทางเทคโนโลยี (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2568
Liability of Social Media Service Provider pursuant to Section 8/10
under the Emergency Degree on Technology Crime Prevention and
Suppression Measures (No. 2) B.E. 2568

ประคำ วิริยวิทย์วาศ^{1*} และ ปกรณ์ วิญญูหัตถกิจ¹

Prakum Viriyavithayawong^{1*} and Pakorn Winyuhuttakit²

บทคัดย่อ

การศึกษาค้นคว้านี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัญหา ในประเด็นผู้ให้บริการสื่อสังคมออนไลน์ มีส่วนร่วม
รับผิดในอาชญากรรมทางเทคโนโลยีตามมาตรา 8/10 ของพระราชกำหนดมาตรการป้องกันและปราบปราม
อาชญากรรมทางเทคโนโลยี พ.ศ. 2566 และที่แก้ไขเพิ่มเติม ฉบับที่ 2 พ.ศ. 2568 เพื่อศึกษาถึงปัญหา
อุปสรรคการบังคับใช้ และเสนอแนวทางแก้ไขให้เป็นไปตามเจตนารมณ์ของกฎหมาย

การศึกษาดำเนินการผ่านการวิจัยเชิงคุณภาพจากหลักกฎหมาย คำอธิบายหลักกฎหมาย บทความ
ทางวิชาการของประเทศไทยและต่างประเทศ โดยเทียบกับกฎหมายของสหภาพยุโรป และสิงคโปร์ โดยเน้น
เรื่องมาตรการควบคุมแพลตฟอร์มดิจิทัล

ผลการศึกษาแสดงให้เห็นว่า มาตรา 8/10 ของพระราชกำหนดดังกล่าว มีปัญหาและอุปสรรคต่อการ
บังคับใช้ การปล่อยให้ผู้เสียหายเรียกร้องเอง ทำให้ขาดข้อเท็จจริง วิธีการเกี่ยวกับการหลอกลวงเมื่อคดีไปสู่
ศาล และการใช้สิทธิทางศาล ผู้เสียหายมีสิทธิเลือกที่จะฟ้องเฉพาะสถาบันการเงิน ให้รับผิดชอบสัญญาฝาก
ทรัพย์ได้ ซึ่งสถาบันการเงินจะใช้สิทธิเรียกให้หน่วยงานอื่นมาร่วมรับผิดชอบด้วยได้ต้องอาศัยข้อเท็จจริงที่ผู้เสียหาย
บรรยายในคำฟ้อง จึงเห็นควรกำหนดหน้าที่ของผู้เสียหายที่จะต้องรายงานเหตุการณ์การฉ้อโกงโดยเร็ว รวมถึง
แสดงหลักฐาน การสื่อสารกับมีจาชีพว่าผ่านทางช่องทางใด เพื่อศาลจะได้ใช้ดุลพินิจว่าสถาบันการเงิน ผู้
ให้บริการเครือข่ายโทรศัพท์ หรือสื่อสังคมออนไลน์ฝ่ายใดมีส่วนบกพร่องในหน้าที่ของตน

คำสำคัญ : มาตรา 8/10, ความรับผิดร่วมของสถาบันการเงิน, ผู้ให้บริการสื่อสังคมออนไลน์

Abstract

^{1,2} นิติศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย

*Corresponding Author : E-mail: prakum114@gmail.com

The objective of this study is to examine the legal issues regarding to the Shared responsibility of Social Media Service Providers in technology related crimes, pursuant to Section 8/10 under the Emergency Decree on Technology Crime Prevention and Suppression Measures B.E. 2566 and its Amendment (No. 2) B.E. 2568 (2025). [The study aims] to examine the problems and obstacles to enforcement and to propose solutions to align with the legislative intent of the law.

The study was conducted through qualitative analysis of legal principles, legal commentaries, and academic articles from Thailand and abroad, comparing them with the laws of the European Union and Singapore, with an emphasis on digital platform-controlled measures.

The results show that Section 8/10 of the said Emergency Decree and its Amendment have problems and obstacles to enforcement. As the victims' right, they can file a claim against the financial Institution only because the purpose of the lawsuit is to recover the fund back regardless of whom the money is paid. That brings the inefficiency of the law – lack of the facts – for the court to exercise its discretion in determining which party—the financial institution, the Telecommunication provider, or the social media service provider—was deficient in their duty. It is therefore recommended that victims have to be required to report the scammed incident as soon as possible and promptly provide evidence of the communication channels with fraudster during the investigation process.

Keyword : section 8/ 10 , Shared Responsibility of Financial Institutes , Social Media Service Providers

บทนำ

เมื่อผู้คนเปลี่ยนวิถีชีวิตจากการซื้อสินค้าจากตลาด หรือห้างสรรพสินค้า เปลี่ยนเป็นสั่งซื้อสินค้าผ่านสื่อสังคมออนไลน์มากขึ้น ไม่ว่าจะเป็นเพจซื้อขาย แลกเปลี่ยนสินค้าหรือบริการจากร้านค้าต่างๆ ที่อาศัยแพลตฟอร์มเฟสบุ๊ก ไลน์ ติดต่องาน ยูทูบ ในการค้าขาย การหลอกลวงบนสื่อสังคมออนไลน์ก็มีสูงขึ้นเป็นเงาตาม

ตัวไปด้วย มีฉาชีพอาศัยช่องทางและวิธีต่างๆ ในการหลอกลวง จนเกิดคดีหลอกลวงทางออนไลน์เพิ่มสูงขึ้น เช่น หลอกลวงขายสินค้าไม่ตรงปก เพราะคนร้ายสามารถปิดตัวตนได้ อาชญากรรมทางเทคโนโลยี หรือ Cybercrime จึงเกิดขึ้นได้ง่าย เพราะไม่ต้องเห็นเหยื่อหรือรู้จักเหยื่อโดยตรง และการปิดตัวตนทำให้มีฉาชีพกล้าที่จะกระทำความผิด เพียงใช้อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ และเครือข่ายอินเทอร์เน็ต เป็นส่วนหนึ่งของการกระทำความผิด เช่น การปลอมแปลงตัวตน การขโมยข้อมูล การเข้าถึงอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์โดยไม่ชอบ หรือการฉ้อโกงทางการเงิน เป็นต้น การกระทำอาชญากรรมทางเทคโนโลยีมีความซับซ้อนมากขึ้น โดยมีการวางแผน หลอกล่อ แบ่งหน้าที่กันทำอย่างเป็นระบบ เพื่อแสวงหาประโยชน์ทางทรัพย์สินของผู้อื่นโดยมิชอบ โดยการทำงานที่ไร้พรมแดน กล่าวคือ ผู้กระทำความผิดอยู่ประเทศหนึ่ง แต่หลอกลวงเหยื่ออีกประเทศหนึ่งได้ ทำให้การตรวจสอบ จับกุม องค์กรอาชญากรรมไซเบอร์ กระทำได้ด้วยความยากลำบาก ต้องอาศัยความร่วมมือระหว่างประเทศ

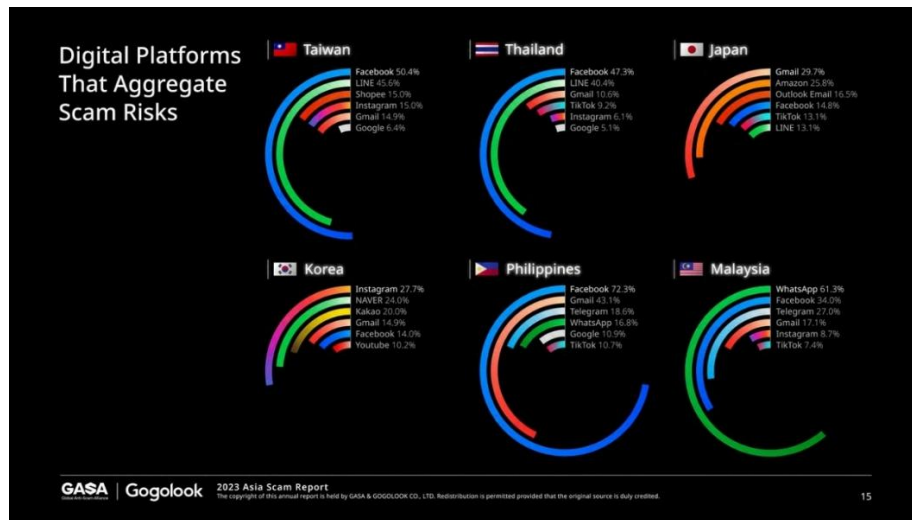
ข้อมูลแจ้งความออนไลน์ (สำนักงานตำรวจแห่งชาติ, 2568) ตั้งแต่วันที่ 1 มีนาคม 2565 – 30 มิถุนายน 2568 พบประเภทคดี โดยคดีที่มีการแจ้งความสูงสุด 10 ลำดับ คือ 1. หลอกลวงซื้อสินค้า, 2. หลอกลวงให้โอนเงินเพื่อทำงาน, 3. หลอกลวงให้กู้เงิน, 4. หลอกลวงให้ลงทุนผ่านระบบคอมพิวเตอร์, 5. ช่มชู้ทางโทรศัพท์, 6. หลอกลวงให้โอนเงินเพื่อรับรางวัล 7. หลอกลวงเป็นบุคคลอื่นเพื่อยืมเงิน 8. หลอกลวงให้ติดตั้งโปรแกรมควบคุมระบบ 9. หลอกลวงซื้อขายสินค้าหรือบริการเป็นขบวนการ และ 10. หลอกลวงให้ลงทุนตามพระราชกำหนดการกู้ยืมเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชน พ.ศ. 2527

ภาพที่ 1 สถิติการแจ้งความออนไลน์สะสม 1 มี.ค. 65- 30 มิ.ย. 68 (Thaipoliceonline, 2568)

จากสถิติการรับแจ้งความออนไลน์ เห็นได้ว่า คดีอาชญากรรมทางเทคโนโลยีส่วนใหญ่เกิดจากการหลอกลวงให้เหยื่อหลงเชื่อ โดยใช้จิตวิทยาขั้นสูง และเมื่อเหยื่อหลงเชื่อ ก็จะดำเนินการตามที่มิจฉาชีพบอกให้ทำ เพื่อหลอกลวงเงินจากบัญชีของเหยื่อ ดังนั้น การหลอกลวงของมิจฉาชีพที่ประสงค์ต่อเงินฝากในบัญชีของเหยื่อ ซึ่งฝากไว้กับธนาคารพาณิชย์ต่างๆ มิจฉาชีพจะต้องหาวิธีเข้าถึงเหยื่อโดยทางโทรศัพท์ หรือทางสื่อสังคมออนไลน์

เช่น ไลน์แอปพลิเคชัน เว็บไซต์ เพจ เป็นต้น ซึ่งเป็นตัวเชื่อมระหว่างเหยื่อกับมิจฉาชีพในการติดต่อกัน ดังนั้น ความเสียหายที่เกิดจากภัยหลอกลวงทางเทคโนโลยี จึงมีผู้เกี่ยวข้องหลายภาคส่วน ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องต้อง พิจารณากำหนดหน้าที่และความรับผิดชอบให้ชัดเจน เพื่อความเป็นธรรมของทุกฝ่ายว่าฝ่ายใดจะต้องรับผิดชอบ มากน้อยตามภาระหน้าที่ของตน

ภาพที่ 2 แพลตฟอร์มดิจิทัลที่มีความเสี่ยงต่อการถูกหลอกลวง (Asia Scam Report, 2023)

แต่คดีส่วนใหญ่ ผู้เสียหายหรือเหยื่อจะฟ้องสถาบันการเงินให้รับผิดชอบตามสัญญาฝากทรัพย์ เพียงฝ่ายเดียว เพราะผู้เสียหายมีนิติสัมพันธ์กับสถาบันการเงินโดยตรง สามารถเชื่อมโยงความสัมพันธ์ระหว่างเหยื่อกับสถาบันการเงินได้ง่ายกว่าการฟ้องคดีต่อผู้ให้บริการเครือข่ายโทรศัพท์ ผู้ให้บริการโทรคมนาคมอื่น ผู้ให้บริการอื่นที่เกี่ยวข้อง ผู้ให้บริการสื่อสังคมออนไลน์ ให้ร่วมรับผิดชอบในความเสียหายจากอาชญากรรมทางเทคโนโลยี ผู้เสียหายมีหน้าที่พิสูจน์ความสัมพันธ์ไม่ว่าสถาบันการเงิน ผู้ให้บริการเครือข่ายโทรศัพท์ ผู้ให้บริการโทรคมนาคมอื่น ผู้ให้บริการอื่นที่เกี่ยวข้อง ผู้ให้บริการสื่อสังคมออนไลน์ ที่ผู้เสียหายใช้สิทธิทางศาลในการฟ้องคดี ว่าความเสียหายมีผลมาจากการละเลยไม่ปฏิบัติตามอย่างผู้มีวิชาชีพของสถาบันการเงิน ผู้ให้บริการเครือข่ายโทรศัพท์ ผู้ให้บริการโทรคมนาคมอื่น ผู้ให้บริการอื่นที่เกี่ยวข้อง ผู้ให้บริการสื่อสังคมออนไลน์ด้วย การพิสูจน์ดังกล่าว ใช้เพียงแต่การกล่าวอ้างลอยๆ จะต้องหลักฐานพิสูจน์ความเชื่อมโยงถึงจะเรียกร้องให้รับผิดชอบได้ เช่น การหลอกลวงเกิดจากทางเว็บไซต์อะไร โดยมีพฤติกรรมหลอกลวงชัดเจน หรือมีการรายงานเหตุจำนวนมากหรือไม่ และผู้ให้บริการสื่อสังคมออนไลน์ไม่ปิดกั้น ทั้งที่รู้ถึงการใช้อินเทอร์เน็ตในการหลอกลวง ซึ่งจะต้องมีการเก็บพยานหลักฐานดิจิทัล เป็นต้น อีกทั้ง การฟ้องจำเลยหลายๆ คน มีแนวโน้มที่ทำให้คดีมีความล่าช้ามากขึ้น เนื่องจากกระบวนการพิจารณาคดีในศาล เพราะมีคู่ความหลายฝ่าย และแต่ละฝ่ายอาจใช้สิทธิในการเลื่อนคดี จะเห็นได้ว่า การฟ้องผู้ให้บริการสื่อสังคมออนไลน์ ดังเช่นตัวอย่าง ผู้เสียหายต้องบรรยาย และแสดงหลักฐานความสัมพันธ์เพื่อเชื่อมโยงให้เห็นถึงหน้าที่ของผู้ให้บริการสื่อสังคมออนไลน์ เพื่อให้ผู้ให้บริการสื่อสังคมออนไลน์มีส่วนร่วมในความรับผิดชอบต่อความเสียหาย แต่ในมุมมองของผู้เสียหาย การฟ้องจำเลยหลายคนก่อให้เกิดภาระในการพิสูจน์หลักฐานมากขึ้น อีกทั้งความเสียหายที่เรียกร้องก็ไม่ได้สูงขึ้น การที่ผู้เสียหายเลือก

ฟองสถาบันการเงินให้รับผิดชอบตามสัญญาฝากทรัพย์ จึงเป็นการป้องกันที่สมเหตุสมผลมากกว่า เพราะแสดงความสัมพันธ์ระหว่างผู้เสียหายกับสถาบันการเงิน และความเสียหายเป็นผลโดยตรงจากการไม่ทำตามหน้าที่ที่ธนาคารแห่งประเทศไทยกำหนด เมื่อการป้องกันเป็นสิทธิที่ผู้เสียหายจะเลือกฟอง ผู้เสียหายย่อมเลือกฟองที่ดีที่สามารถพิสูจน์ความสัมพันธ์ของบุคคลกับความเสียหายอย่างง่ายที่สุด ก็คือ สถาบันการเงิน เพราะเป็นผู้รับฝากทรัพย์ การที่เงินฝากสูญหายไปจากบัญชีโดยที่ผู้เสียหายไม่ได้เป็นผู้กระทำ หรือยินยอมให้กระทำ และพฤติกรรมกรรมการหลอกลวง สถาบันการเงินต้องมีมาตรการตรวจสอบไม่ให้มีฉ้อโกงเข้าถึงบัญชีของผู้เสียหายได้โดยง่าย ซึ่งการป้องกันเพียงแค่นี้ ก็เพียงพอต่อการเรียกร้องให้สถาบันการเงินรับผิดชอบต่อผู้เสียหายแล้ว โดยไม่จำเป็นต้องกล่าวถึง ผู้ให้บริการเครือข่ายโทรศัพท์ ผู้ให้บริการโทรคมนาคมอื่น ผู้ให้บริการอื่นที่เกี่ยวข้อง ผู้ให้บริการสื่อสังคมออนไลน์

ดังนั้น เมื่อสถาบันการเงินถูกฟ้อง จะเรียกให้ผู้ให้บริการเครือข่ายโทรศัพท์ ผู้ให้บริการโทรคมนาคมอื่น ผู้ให้บริการอื่นที่เกี่ยวข้อง ผู้ให้บริการสื่อสังคมออนไลน์เข้ามาเป็นจำเลยร่วมด้วยการร้องสอด ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 57 (3) (ข) ที่ว่า การเรียกบุคคลภายนอกเข้ามาเป็นจำเลยร่วมด้วยการร้องสอดนั้น ผู้เรียกจะต้องเขียนคำร้องเสนอศาล โดยต้องแสดงเหตุว่าอาจฟ้องหรือถูกคู่ความเช่นนั้นฟ้องตนได้ แต่ข้อเท็จจริงที่ได้จากคำฟ้อง ไม่เพียงพอที่สถาบันการเงินจะทราบว่า มีหน่วยงานอื่นใดต้องร่วมรับผิดชอบพระราชกำหนดดังกล่าวด้วยหรือไม่ หรือเป็นกรณีที่ผู้เสียหายถูกฉ้อโกงให้โอนเงินไปบัญชีปลายทางเอง ดังนั้น มาตรา 8/10 ของพระราชกำหนดดังกล่าว จึงมีปัญหาในการบังคับใช้ให้เป็นไปตามเจตนารมณ์ของกฎหมาย

ทบทวนวรรณกรรมและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

แนวคิด หลักความไว้วางใจ (Fiduciary Duty)

หลักความไว้วางใจ คือ "มาตรฐานทางจริยธรรมและกฎหมายสูงสุด" ที่ผู้บริหารทรัพย์สินหรือผู้ประกอบการทางการเงินต้องยึดถือ เพื่อปกป้องผลประโยชน์ของผู้ฝากเงิน (Beneficiary) โดยมีหัวใจสำคัญอยู่ที่ความ โปร่งใส (Transparency), มีประสิทธิภาพ (Efficiency) และ จัดการความเสี่ยงได้อย่างมืออาชีพ (Risk Management) ซึ่งประกอบด้วยหลักดังต่อไปนี้

1. **หน้าที่ในการดูแล (Duty of Care) :** ทำหน้าที่อย่างมืออาชีพ: ต้องใช้ความเชี่ยวชาญและความระมัดระวังเยี่ยงผู้ประกอบการวิชาชีพ เน้นความปลอดภัย: ไม่นำเงินไปเสี่ยงในสิ่งที่สุ่มเสี่ยงเกินขอบเขต หรือเก็งกำไรโดยพลการหากไม่ได้รับความเห็นชอบ
2. **หน้าที่ซื่อสัตย์สุจริต (Duty of Loyalty):** ลูกค้าต้องมาก่อน (Client First): ทุกการตัดสินใจต้องทำเพื่อผลประโยชน์สูงสุดของผู้ฝากเงินเท่านั้น ไร้ผลประโยชน์ทับซ้อน: ต้องไม่มีการแสวงหาผลประโยชน์ส่วนตัวจากหน้าที่

ความรับผิดชอบตามสัญญา (Contractual Liability)

หลักกฎหมายที่ว่าด้วยความผูกพันระหว่างคู่สัญญาในทางกฎหมาย ที่กำหนดให้คู่สัญญาฝ่ายหนึ่งเมื่อไม่ชำระหนี้ของตน จะต้องรับผิดชอบต่อคู่สัญญาอีกฝ่ายหนึ่งเมื่อมีการผิดสัญญา มาจากหลักสัญญาต้องเป็นสัญญา

(Pacta Sunt Servanda) ซึ่งถือหลักความศักดิ์สิทธิ์ของสัญญา (Sanctity of Contract) ดังนั้น การจะเป็นสัญญาจะต้องมีการแสดงเจตนา ซึ่งเจตนาซึ่งอยู่ภายใน และสิ่งที่แสดงออกต่อภายนอก (Voluntas Declarata) หลักกฎหมายคุ้มครองสิ่งที่แสดงออกภายนอกเป็นสำคัญ (Declarata) เพราะเป็นสิ่งที่บุคคลภายนอกรับรู้ แม้ในใจผู้แสดงจะไม่ได้มีเจตนาให้ผูกพัน (Voluntas) ก็ตาม เว้นแต่คู่กรณีทราบถึงเจตนาภายในที่ซ่อนเร้นของผู้แสดงก็ให้ถือตามเจตนาที่ซ่อนเร้น สัญญา คือ นิติกรรมหลายฝ่าย ซึ่งเกิดขึ้นโดยการแสดงเจตนาของบุคคลตั้งแต่สองฝ่ายขึ้นไป อันเป็นคำเสนอ คำสนองของทั้งสองฝ่ายถูกต้องตรงกัน จึงจะเกิดผลเป็นสัญญา เช่น สัญญาประนีประนอมยอมความ สัญญาซื้อขาย สัญญาเช่าซื้อ เป็นต้น

ผลของการผิดสัญญาและการระงับแห่งหนี้ เมื่อมีการผิดสัญญา แม้ลูกหนี้จะละเลยการชำระหนี้แต่สัญญายังคงมีผลผูกพันอยู่จนกว่าจะมีการบอกเลิกสัญญา หรือหนี้ระงับลงด้วยเหตุ 5 ประการตามกฎหมาย (การชำระหนี้, ปลดหนี้, หักกลบบหนี้, แปลงหนี้ใหม่ หรือหนี้เคลื่อนกลืนกัน) หากหนี้ยังไม่ระงับและเจ้าหนี้ประสงค์จะยุติความผูกพัน ย่อมสามารถใช้สิทธิบอกเลิกสัญญาเพื่อคู่สัญญาจะได้ กลับคืนสู่สถานะเดิม (Restitutio in integrum) และเรียกค่าเสียหายเพื่อการเยียวยา (Remedy)

ในการเยียวยานั้น กฎหมายมุ่งเน้นการชดเชยความเสียหายที่เกิดขึ้นจริง (Compensatory) ไม่ใช่การลงโทษ โดยหากลูกหนี้ตกเป็นผู้ผิดนัด (Mora Debitoris) ไม่ว่าจะเป็นการผิดนัดเมื่อล่วงเลยกำหนดเวลาที่แน่นอน หรือการผิดนัดหลังการทวงถาม เจ้าหนี้มีสิทธิเรียกคืนทรัพย์สินพร้อมดอกเบี้ย รวมถึงเรียกค่าสินไหมทดแทนได้ แม้จะมีการตกลงเรื่องการปรับลดจำหรือเบี้ยปรับไว้ล่วงหน้า ก็ไม่กระทบสิทธิของเจ้าหนี้ในการเรียกร้องค่าเสียหายที่แท้จริงจากการไม่ชำระหนี้ ทั้งนี้ เพื่อความเป็นธรรมสูงสุดในระบบสัญญาและการเยียวยาทางแพ่ง

ทฤษฎีความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำและผล (Theories of Causation)

1. **ทฤษฎีเงื่อนไข (Theory of Conditional Factors)** หรือหลัก "But-for Test" ในกฎหมายคอมมอนลอว์ คือการพิจารณาว่า "หากไม่มีการกระทำนั้น ผลย่อมไม่เกิดขึ้น" หากการกระทำเป็นเงื่อนไขที่ขาดไม่ได้ ผู้กระทำต้องรับผิดชอบในผลโดยตรงที่ตามมา แม้จะมีเหตุอื่นมาร่วมด้วยก็ตาม เช่น กรณีอุบัติเหตุรถชนแล้วมีคนฉวยโอกาสลักทรัพย์ ทฤษฎีนี้ถือว่าการลักทรัพย์เป็นผลโดยตรงจากอุบัติเหตุซึ่งเป็นต้นเหตุให้ทรัพย์สินขาดการดูแล หากไม่มีเหตุการณ์ชน ทรัพย์สินย่อมไม่ถูกลักไป

2. **ทฤษฎีมูลเหตุเหมาะสม (Theory of Adequate Causation)** เป็นทฤษฎีที่ช่วยจำกัดความรับผิดชอบให้เป็นธรรมขึ้น โดยพิจารณาว่าผลที่เกิดขึ้นนั้นเป็น "ผลธรรมดา" ที่วิญญูชนคาดหมายได้หรือไม่ หากผลที่เกิดขึ้นเป็นเหตุการณ์ที่ผิดปกติอย่างยิ่ง (Extraordinary Result) เช่น การทำร้ายเพียงเล็กน้อยแต่ผู้ถูกกระทำเสียชีวิตเนื่องจากโรคประจำตัวที่แฝงอยู่ ทฤษฎีนี้จะถือว่าความตายไม่ใช่เหตุที่เหมาะสมกับการกระทำ ผู้กระทำจึงรับผิดชอบเพียงเท่าที่วิญญูชนจะคาดการณ์ได้เท่านั้น

3. **ความสัมพันธ์ทางข้อเท็จจริงและทางกฎหมาย (Factual vs Legal Causation)** ในการวินิจฉัยเชิงลึก กฎหมายจะแยกพิจารณาเป็นสองระดับ:

- **ความสัมพันธ์ทางข้อเท็จจริง:** พิสูจน์ว่าการกระทำเป็นปัจจัยสำคัญ (Substantial Factor) ที่ก่อให้เกิดผลจริงหรือไม่ เพื่อแก้ข้อจำกัดของหลัก But-for Test ในกรณีที่มีเหตุปัจจัยร่วมหลายประการ
- **ความสัมพันธ์ทางกฎหมาย (Proximate Cause):** พิจารณาความใกล้ชิดของเหตุ โดยใช้หลัก "การคาดหมายได้" (Foreseeability) หากมีเหตุแทรกแซงใหม่ที่ผิดปกติและห่างไกลเกินกว่าจะคาดคิดได้ (เช่น เหตุไฟไหม้ในโรงพยาบาลขณะรักษาตัวจากอุบัติเหตุ) ความสัมพันธ์ทางกฎหมายย่อมขาดตอนลง และจำกัดความรับผิดชอบของผู้กระทำไว้เพียงเหตุการณ์เบื้องต้น

ผลการศึกษา

บทความนี้ศึกษาวิวัฒนาการความรับผิดชอบของสถาบันการเงินจาก "มาตรฐานผู้มีวิชาชีพ" ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ สู่ "มาตรฐานการควบคุมทางเทคโนโลยี" ตาม พระราชกำหนด มาตรการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมทางเทคโนโลยี (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2568 โดยวิเคราะห์เปรียบเทียบกับคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 6233/2564 และแนวทาง Shared Responsibility Framework (SRF) ของประเทศสิงคโปร์ ตาม **ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 659 วรรคสาม** ซึ่งกำหนดให้ธนาคารต้องใช้ความระมัดระวังและมีมือเท้าที่เป็นธรรมดาในวิชาชีพนั้น คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 6233/2564 ศาลได้วางบรรทัดฐานว่า การทำธุรกรรมที่มีลักษณะ "ผิดปกติ" เช่น การโอนเงินต่อเนื่อง 12 ครั้งในเวลากลางคืนไปยังบัญชีบุคคลเดิม ธนาคารย่อมมีหน้าที่ในการตรวจพบและยกระดับมาตรการป้องกันที่เข้มงวดกว่าปกติ การละเลยหน้าที่ดังกล่าวส่งผลให้ธนาคารต้องร่วมรับผิดชอบในความเสียหายที่เกิดขึ้น ต่อมา พระราชกำหนด มาตรการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมทางเทคโนโลยี (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2568 ได้บัญญัติให้หน่วยงานกำกับ เป็นคนวางกรอบมาตรการป้องกันอาชญากรรมทางเทคโนโลยี ตาม **มาตรา 4/1 และ มาตรา 8/10** ซึ่งเป็นบทที่กำหนดให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง (สถาบันการเงิน ผู้ให้บริการเครือข่ายโทรศัพท์ ผู้ให้บริการโทรคมนาคมอื่น ผู้ให้บริการอื่นที่เกี่ยวข้อง ผู้ให้บริการสื่อสารคมนาคมออนไลน์) ต้องมีส่วนร่วมรับผิดชอบในความเสียหาย สถาบันการเงินจะพ้นจากความรับผิดหากพิสูจน์ได้ว่าได้ปฏิบัติตามมาตรฐานที่ธนาคารแห่งประเทศไทย (ธปท.) กำหนด เช่น การพิสูจน์ตัวตนด้วยระดับความน่าเชื่อถือ AAL 3 (Biometrics) มีมาตรการในการตรวจจับพฤติกรรมต่างๆ ที่มีฉ้อโกงใช้, มีการ E-KYC เพื่อป้องกันการเปิดบัญชีม้า และมีการแจ้งเหตุต้องสงสัยเข้าสู่ระบบ Central Fraud Registry เพื่อให้มีการระงับเส้นเงินจากบัญชีม้า ที่อาชญากรรมทางเทคโนโลยีใช้เป็นช่องทางหลอกลวง ปัญหาที่พบอีกคือ ผู้เสียหายต้องการได้รับเงินคืนจากธนาคาร ทำให้เกิดการฟ้องคดีโดย

1. **การปกปิดข้อมูลของผู้เสียหาย:** กฎหมายไม่ได้กำหนดหน้าที่ให้เหยื่อต้องเปิดเผยพฤติการณ์การถูกหลอกลวงอย่างละเอียด ทำให้ไม่ทราบหน่วยงานใด (ผู้ให้บริการเครือข่ายโทรศัพท์ ผู้ให้บริการโทรคมนาคมอื่น ผู้ให้บริการอื่นที่เกี่ยวข้อง ผู้ให้บริการสื่อสารคมนาคมออนไลน์) ที่ต้องร่วมรับผิดชอบ
2. **การเลือกฟ้องเฉพาะสถาบันการเงิน:** ผู้เสียหายมักเลือกฟ้องสถาบันการเงินเพียงแห่งเดียว เนื่องจากมีความสัมพันธ์ทางสัญญาฝากทรัพย์ที่ชัดเจนและบรรยายฟ้องได้ง่ายกว่า
3. **อุปสรรคในการเรียกหน่วยงานให้เข้าเป็นจำเลยร่วม:** เมื่อมีการปิดข้อเท็จจริง ธนาคารไม่อาจทราบข้อเท็จจริงว่าการหลอกลวงมาจากช่องทางใด และหน่วยงานใดที่ควรต้องมีส่วนร่วมในความเสียหายนั้น

ทำให้ยากต่อการเรียกผู้ให้บริการโทรคมนาคมหรือสื่อสังคมออนไลน์เข้ามาเป็นจำเลยร่วมตามมาตรา 57 (3) (ข) แห่ง ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง

ปัญหาข้างต้น เป็นเพียงตัวอย่างให้เห็นถึงอุปสรรคต่อการบังคับใช้ มาตรา 8/10 อย่างเป็นรูปธรรม การที่จะให้ สถาบันการเงิน ผู้ให้บริการเครือข่ายโทรศัพท์ ผู้ให้บริการโทรคมนาคมอื่น ผู้ให้บริการอื่นที่เกี่ยวข้อง ผู้ให้บริการสื่อสังคมออนไลน์ มีส่วนร่วมรับผิดชอบในความเสียหาย จะต้องได้ข้อมูลจากผู้เสียหายเป็นทางแรก ดังนั้น ผู้เสียหายจึงต้องมีหน้าที่ในการให้แจ้งรายงานเหตุการณ์การฉ้อโกงหรือธุรกรรมที่ไม่ได้รับอนุญาต โดยเร็วที่สุด และให้การสนับสนุนข้อมูล หลักฐาน การสื่อสารกับมิจฉาชีพ ในการสอบสวน

กรณีผู้ให้บริการสื่อสังคมออนไลน์จะต้องร่วมรับผิดชอบความเสียหายตามพระราชกำหนดมาตรการป้องกันปราบปรามอาชญากรรมทางเทคโนโลยี (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2568 หรือไม่

ประกาศของคณะกรรมการธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ ที่ออกตามมาตรา 4/1 และ 8/10 ของพระราชกำหนด มาตรการป้องกันปราบปรามอาชญากรรมทางเทคโนโลยี ซึ่งเป็นหน่วยงานกำกับผู้ให้บริการสื่อสังคมออนไลน์ได้วางหลักเกณฑ์มาตรฐานสำหรับการป้องกันอาชญากรรมทางเทคโนโลยี เพียงว่า ในกรณีที่ผู้ให้บริการสื่อสังคมออนไลน์ได้รับแจ้งจากกองป้องกันและปราบปรามการกระทำความผิดทางเทคโนโลยีสารสนเทศ สำนักงานปลัดกระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคมว่า มีข้อมูลปลอมหรือข้อมูลที่อาจนำไปสู่การกระทำความผิดอาชญากรรมทางเทคโนโลยี ให้ผู้ให้บริการสื่อสังคมออนไลน์มีหน้าที่ระงับการเผยแพร่ข้อมูลดังกล่าวโดยทันที แต่ทั้งนี้ต้องไม่เกินระยะเวลาสี่สิบสี่ชั่วโมงนับแต่เวลาที่ได้รับแจ้ง และให้แจ้งผลการดำเนินการดังกล่าวต่อกองป้องกันและปราบปรามการกระทำความผิดทางเทคโนโลยีสารสนเทศ สำนักงานปลัดกระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคมโดยเร็ว ซึ่งมาตรการป้องกันอาชญากรรมทางเทคโนโลยีของหน่วยงานกำกับที่ออกกฎเกณฑ์ให้ผู้ให้บริการสื่อสังคมออนไลน์ถือปฏิบัติมีหน้าที่เพียงระงับการเผยแพร่ข้อมูล เมื่อได้รับแจ้งจากกองป้องกันและปราบปรามการกระทำความผิดทางเทคโนโลยีสารสนเทศ สำนักงานปลัดกระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคมทันที แต่ต้องไม่เกิน 24 ชั่วโมง นับแต่วันที่ได้รับแจ้ง ซึ่งประกาศดังกล่าว ที่กำหนดหน้าที่ให้ผู้ให้บริการสื่อสังคมออนไลน์เป็นผู้มีหน้าที่เมื่อได้รับแจ้ง ซึ่งเป็นรูปแบบเชิงตั้งรับ (Reactive) โดยไม่กำหนดให้ผู้ให้บริการสื่อสังคมออนไลน์ มีหน้าที่แบบเชิงรุก (Proactive) แตกต่างจากกฎหมายของสหภาพยุโรป Digital Services Act ที่กำหนดหน้าที่ผู้ให้บริการแพลตฟอร์มดิจิทัล มีหน้าที่ในการป้องกันเชิงรุก ซึ่งเป็นผู้ให้บริการตัวกลาง (Intermediary Services) ซึ่งบริการสื่อสังคมออนไลน์อยู่ในกลุ่มบริการท่อส่งข้อความ (Mere Conduit) ซึ่งให้บริการส่งข้อมูลผ่านเครือข่ายโดยไม่เปลี่ยนแปลงเนื้อหา ได้แก่ เสิร์ชเอนจิน โซเชียลเน็ตเวิร์ก เว็บบอร์ด โดยต้องกำหนดให้ผู้ให้บริการมีหน้าที่กำหนดเงื่อนไขชัดเจน โดยให้ครอบคลุมเกี่ยวกับเนื้อหาที่ผิดกฎหมาย เช่น การก่อการร้าย การละเมิดทางเพศต่อเด็ก หรือ เนื้อหาที่ขัดต่อข้อกำหนดและเงื่อนไขของผู้ให้บริการตัวกลาง เช่น เนื้อหาที่ก่อให้เกิดการกลั่นแกล้ง, สแปม, ข้อมูลเท็จ ที่เป็นอันตรายต่อสาธารณะ, การปลอมแปลงตัวตน (Impersonation) ที่ไม่เข้าข่ายผิดอาญา และเปิดเผยวิธีการและกระบวนการจัดการเนื้อหา เช่น การลบเนื้อหา, ปิดกั้นการเข้าถึง, ระงับบัญชี หรือจำกัดการมองเห็น เป็นต้น และกฎหมายของสิงคโปร์ที่กำหนดให้ผู้ให้บริการแพลตฟอร์มออนไลน์ตรวจสอบ และสั่งการ ระงับการเข้าถึง หรือให้ปฏิบัติตาม ที่เนื้อหาที่เป็นอันตรายอย่างร้ายแรง (Egregious Content) เช่น การฆ่าตัวตาย ความรุนแรงทางเพศ สื่อลามกเด็ก ดังนั้น มาตรการของประเทศไทยมุ่งเน้น

เพียงป้องกันความเสียหายทางอาชญากรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ โดยเน้นเฉพาะข้อมูลปลอมหรือข้อมูลเท็จที่อาจนำไปสู่การกระทำความผิดอาชญากรรมทางเทคโนโลยี ซึ่งเป็นมาตรการเชิงรับ ซึ่งต้องรอให้มีหน่วยงานที่เกี่ยวข้องแจ้งให้ดำเนินการ แต่ยังมีมาตรการเชิงรุก (Proactive Measures) ในการควบคุมด้านเนื้อหาที่ผิดกฎหมาย หรือเนื้อหาที่เป็นอันตรายอย่างร้ายแรง เหมือนที่สหภาพยุโรป และประเทศสิงคโปร์

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

ปัญหาอาชญากรรมทางเทคโนโลยี จะแก้ไขสำเร็จจะต้องได้รับความร่วมมือทุกภาคส่วน และจริงจังในการแก้ไขปัญหา การผลักดันความรับผิดชอบให้ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งเป็นผู้มีหน้าที่รับผิดชอบ อาจส่งผลเสียหายต่อเศรษฐกิจ ดังนั้น การพิจารณาและบังคับใช้กฎหมายจึงต้องดูบริบทแวดล้อมทางสังคม เศรษฐกิจ และเทคโนโลยีที่มีอยู่ในช่วงดังกล่าว เพราะการพัฒนาเศรษฐกิจประเทศ หรือของโลกในปัจจุบันเกิดขึ้นและเรียนรู้จากความผิดพลาดในอดีตทั้งสิ้น หากประเทศชาติ รัฐบาล ทุกหน่วยงานรัฐ และเอกชน ทุกองค์การฯ รวมถึงประชาชน ไม่ตระหนักรู้ว่าตนมีส่วนและหน้าที่ในการช่วยแก้ไขปัญหาดังกล่าวได้ เพราะอาชญากรรมทางเทคโนโลยี จะไม่มีทางสำเร็จได้ หากเหยื่อมีความตระหนักรู้ถึงรูปแบบ วิธีการของมิจฉาชีพใช้ หรือหน่วยงานรัฐและเอกชนผู้มีส่วนเกี่ยวข้องตระหนักถึงหน้าที่ในการมีส่วนร่วมช่วยป้องกัน การประเมินความเสี่ยง การทำ KYC และปราบปรามผู้มีอิทธิพลอย่างจริงจัง การบังคับใช้กฎหมายอย่างเข้มข้น จะช่วยลดปัญหาอาชญากรรมทางเทคโนโลยี มาตรา 8/10 ของพระราชกำหนด มาตรการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมทางเทคโนโลยี (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2568 มีเจตนารมณ์เพื่อกำหนดให้ทุกภาคส่วนที่มีส่วนเกี่ยวข้อง เข้ามาตระหนักถึงปัญหาและการมีส่วนร่วมอย่างจริงจัง การกำหนดหน้าที่ของผู้เสียหาย ในจะต้องรายงานเหตุการณ์การฉ้อโกงหรือธุรกรรมที่ไม่ได้รับอนุญาตโดยเร็วที่สุด และให้การสนับสนุนข้อมูล หลักฐาน การสื่อสารกับมิจฉาชีพ ในการสอบสวน และการกำหนดให้ผู้ให้บริการแพลตฟอร์มจะต้องมีหน้าที่ตรวจสอบว่าผู้ประกอบการสามารถใช้แพลตฟอร์มในการใช้เพื่อเสนอขายผลิตภัณฑ์หรือบริการ และจะต้องมีการยืนยันตัวตน เพื่อระบุตัวตนผู้ให้บริการที่แน่ชัดเสียก่อน และมีหน้าที่ปิดกั้น หรือจำกัดการเข้าถึงสำหรับผู้ใช้งานภายในประเทศ จะช่วยป้องกันปัญหาสังคมได้ดีกว่ากฎหมายที่มีอยู่ของประเทศไทย

บรรณานุกรม

- กรมยุโรป กระทรวงการต่างประเทศ. (2565). *EU เตรียมเริ่มใช้กฎหมายการให้บริการดิจิทัล (DSA) ควบคุมอินเทอร์เน็ตให้เป็นพื้นที่ปลอดภัย.*
<https://europetouch.mfa.go.th/th/content/eudsa?page=5d6ac39e15e39c3f300018e0&menu=5d6ac39e15e39c3f300018e1>
- ไทยพีบีเอส. (2568, 1 มีนาคม). *สถิติการรับแจ้งความออนไลน์สะสม ณ 1 มีนาคม 2565 – 30 มิถุนายน 2568* [อินโฟกราฟิก]. Facebook.
<https://www.facebook.com/photo/?fbid=1153032210204538&set=pcb.1153036360204123>
- ธนาคารแห่งประเทศไทย. (2568). *ประกาศธนาคารแห่งประเทศไทย ที่ 19/2568 เรื่อง มาตรฐานและมาตรการเพื่อป้องกันอาชญากรรมทางเทคโนโลยีสำหรับสถาบันการเงิน.*

ประกาศสำนักงานพัฒนาธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ ที่ ธพด 4/2568 เรื่อง กำหนดรายชื่อบริการแพลตฟอร์มดิจิทัลประเภทตลาดสินค้า. (2568, 14 สิงหาคม). ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม 142 ตอนพิเศษ 243 ง. หน้า 77.

เพ็ง เพ็งนิต. (2550). คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ว่าด้วยละเมิด (พิมพ์ครั้งที่ 5). หจก. จีรรัชการพิมพ์.

พระราชกำหนดมาตรการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมทางเทคโนโลยี พ.ศ. 2566. (2566, 16 มีนาคม). ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม 140 ตอนที่ 18 ก. หน้า 1-6.

พระราชกำหนดมาตรการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมทางเทคโนโลยี (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2568. (2568). ราชกิจจานุเบกษา.

สำนักงานพัฒนาธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์. (2566ก). ข้อเสนอแนะมาตรฐานด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารที่จำเป็นต่อธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ว่าด้วยการพิสูจน์และยืนยันตัวตนทางดิจิทัล.

สำนักงานพัฒนาธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์. (2566ข). ประกาศสำนักงานพัฒนาธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ ที่ ธพด 9/2566 เรื่อง คู่มือการพิสูจน์และยืนยันตัวตนเพื่อลงทะเบียนเป็นผู้ให้บริการแพลตฟอร์มดิจิทัล.

สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร. (2568). เอกสารประกอบการพิจารณา พระราชกำหนดมาตรการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมทางเทคโนโลยี (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2568 (หน้า 32).

ศักดิ์ สนองชาติ. (2549). คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ว่าด้วยนิติกรรมและสัญญา (พิมพ์ครั้งที่ 9). สำนักพิมพ์นิติบรรณการ.

BBC NEWS ไทย. (2568). ยอดต่างชาติและไทยหนีตายหลังทหารเมียนมาปราบแก๊งสแกมเมอร์ “เคเคพาร์ค” ฟุ้ง 1,049 คน ไทยเร่งประสานประเทศต้นทางรับกลับ.

<https://www.bbc.com/thai/articles/cvgsd7z0x9zwo>

APPdisqus. (2566). ผลสำรวจช่องทางการถูกหลอกผ่านดิจิทัลแพลตฟอร์ม [อินโฟกราฟิก].

https://www.appdisqus.com/wp-content/uploads/2023/12/111_16.jpg

Monetary Authority of Singapore. (2024). Response to consultation paper on proposed Shared Responsibility Framework. <https://www.mas.gov.sg/-/media/mas-media-library/publications/consultations/pd/2023/srf/mas-imda-response-to-consultation-on-shared-responsibility-framework.pdf>

Online Criminal Harms Act 2023 (Act 24 of 2023). Republic of Singapore Government Gazette. <https://sso.agc.gov.sg/Act/OCHA2023>

Online Safety (Miscellaneous Amendments) Act 2022 (Act 42 of 2022). Republic of Singapore Government Gazette. <https://sso.agc.gov.sg/Act/BA1994?ProvlDs=P110A-#pr45D->

Thaipublica. (2568). Whoscall เปิดสถิติปี 2567 มีฉกซ์โทรส่ง SMS หลอกหลวงคนไทยพุ่ง 168 ล้านครั้ง สูงสุดในรอบ 5 ปี. <https://thaipublica.org/2025/02/whoscall-reveals-168-million-scam-calls-and-sms-in-thailand-in-2024/>